

**FISKALNA
TRANSPARENTNOST**

Fiskalna transparentnost

Pandemija virusa COVID-19 oslabila je ekonomiju, povećala javni dug i postojeće ekonomske nejednakosti na globalnom nivou. Vlade širom sveta već su usvojile brojne vanredne mere, uključujući i preusmeravanje budžetskih sredstava za zdravstveni sektor i definisanje podsticajnih mera. Transparentnost u sprovođenju tih mera je od presudnog značaja kako bi se obezbedilo da sredstva budu dodeljena onima kojima su najpotrebnija i da bi se sprečile neregularnosti zbog lošeg upravljanja i korupcije. Kako se svetska ekonomija priprema za dugoročni izlazak iz krize, praćenje rashoda, priznavanje poreskih olakšica i finansijska održivost postaju još važniji za pružanje ključnih javnih usluga i planiranje finansiranja za buduće vanredne situacije.

Među merama otvorenog odgovora ključne su sledeće:

- Objavljivanje podataka o izdvajanjima iz budžetaza sprovođenje vanrednih mera, kao i o nefinansijskim pokazateljima (kao što su usluge) u mašinski čitljivim formatima;
- Objavljivanje podataka o izvorima prihoda, uključujući ugovore o dugovanju ili druge finansijske instrumente i pomoć donatora (međunarodnih, nacionalnih ili privatnih), kao i posledicama koje će imati na deficit, u mašinski čitljivim formatima;
- Osiguravanje da državna revizorska institucija vrši nadzor nad trošenjem svih vanrednih/hitnih ili namenskih sredstava dobijenih od donatora;
- Ako je moguće, potrebno je povezati relevantne informacije o budžetu sa podacima o troškovima sprovedenih nabavki, kako bi se uočili eventualni propusti ili nedostaci;
- Omogućavanje da predstavnici ranjivih grupa budu uključeni u definisanje prioriteta u potrošnji;
- Razvijanje mogućnosti za aktivno učešće i davanje povratne informacije kako bi javnost mogla da da doprinos poboljšanju efikasnosti i efektivnosti pružanja usluga i izradi planova za reagovanje u vanrednim situacijama.

Primena mera za oporavak i sprovođenje reformskih procesa podrazumeva pre svega sledeće:

- Objavljivanje informacija o poreskim olakšicama i posebnim ciljevima i rokovima, uključujući pravila i uslove za njihovo korišćenje, kao i objavljivanje liste korisnika poreskih olakšica, u mašinski čitljivim formatima;
- Objavljivanje podataka o budžetskim subvencijama, korisnicima i vrsti pogodnosti koje se daju kao podrška ponovnom aktiviranju privrede, uključujući one usmerene na fizička i pravna lica;
- Objavljivanje osam ključnih budžetskih dokumenata (predlog nacrtu budžeta, Predlog budžeta, Građanski budžet, usvojen budžet, godišnji izveštaj o budžetu,
- polugodišni pregled potrošnje budžeta, završni račun budžeta i revizorski izveštaj). Ovi dokumenti treba da sadrže sveobuhvatne i korisne informacije o budžetu koje odgovaraju zahtevima javnosti, u potpunosti su dostupne javnosti u elektronskom obliku i otvorenom formatu, a istovremeno lako razumljivi i jednostavni za obradu i dalju upotrebu;
- Postojanje bar jedne prilike da javnost učestvuje u procesu izrade budžeta uz primenu principa Globalne inicijative za fiskalnu transparentnost (GIFT) u pogledu javnog učešća u fiskalnim politikama.

Primeri dobre prakse: Vlada Brazila je na svom Portalu za transparentnost kreirala stranicu za praćenje planiranih i realnih troškova aktivnosti usmerenih na ublažavanje posledica pandemije; svi podaci su u otvorenom formatu. Filipinske vlasti su objavile dokument koji se odnosi na projekte vezane za Covid-19, izvore prihoda i nadležne agencije. Grad Meksiko je na svoj portal otvorenih podataka uvrstio poseban deo koji se odnosi na rashode i socijalna davanja vezana za vanredne situacije. U Gruziji postoji veb stranica koja sadrži sve podatke i vizualizacije budžeta, kao i nalaze revizije, a građani imaju mogućnost predložiti reviziju projekata/aktivnosti/institucija na osnovu dostupnih informacija.

